

ȘTIINȚA CU ȘI PENTRU SOCIETATE

Am intitulat acest succint discurs de trecere în revistă a rezultatelor, privind realizarea programului propus în cadrul alegerilor președintelui Academiei, prin aceasta respectând promisiunea făcută acum doi ani.

Realizarea acestuia s-a axat pe linia continuității și asumării responsabilităților pentru păstrarea și dezvoltarea valorilor și performanțelor în **noile condiții de reforme** și în condițiile **apartenenței la spațiul european al cercetării**.

Prima prioritate a programului a reprezentat **managementul cercetării și cadrul normativ**. În acest context s-au realizat mai multe acțiuni:

1. De la 1 ianuarie 2015, în conformitate cu prevederile Codului educației, competențele de administrare a doctoratului au fost transmise la Ministerul Educației, iar în cadrul Academiei au fost create 8 școli doctorale.

2. Tot de la 1 ianuarie 2015, conform noilor standarde bugetare aprobate de Guvern, institutele ramurale și universitățile au fost transmise în gestiune la ministerele de resort pentru finanțare instituțională separată.

3. Pe tot parcursul anului 2014-2015 au fost elaborate numeroase note informative și proiecte de modificare a Legii, discutate de comunitatea științifică și avizate de ministere, care astăzi s-au soldat cu **Concepția reformei sistemului național de cercetare**, propusă și aprobată în cadrul ultimei adunări generale a membrilor Academiei, care prevede Crearea Agenției Naționale pentru Cercetare (ANC), Constituirea Consiliului Național pentru Cercetare-Dezvoltare (CNCD), Revizuirea mecanismului de finanțare a științei.

4. În baza acestei concepții și a strategiei pentru cercetare-dezvoltare, a fost elaborat **proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare**, care la 26 februarie a fost lansat pentru consultări publice, care prevede reconstituirea și dezvoltarea structurilor de administrare și autoadministrare ale Academiei de Științe a Moldovei, căreia îi va reveni rolul să consolideze în continuare comunitatea, să pună în valoare cercetătorii și să salveze identitatea științifică a țării.

5. Spre finele lunii martie, proiectele de reformă lansate de Academia de Științe vin să fie fortificate și de **recomandările experților europeni nominalizați de Comisia Europeană**, care la 7 decembrie 2015 au dat start unui exercițiu de evaluare a sistemului de cercetare al Republicii Moldova.

Astfel, prin toate aceste acțiuni conducerea Academia de Științe a Moldovei intenționează ca în cel mai apropiat timp să implementeze o a doua reformă a cercetării și să transmită competențele de administrare ale științei către organe și structuri independente și sper că acestea vor fi cu adevărat independente și nicidecum străine cercetării.

În calitatea mea de manager al științei doresc ca reforma să asigure un viitor pentru știință, să fie înfăptuită de cercetători și în beneficiul acestora, iar mecanismele pe care le dezvoltăm să genereze performanța, să încurajeze meritocrația, să stimuleze încadrarea tinerilor talentați în cercetare, antrenarea diasporei în evaluare și expertiză și revenirea savanților autohtoni în țară. Cel mai important factor pentru realizarea și implementarea cu succes a reformei este stabilitatea politică, socială și economică a țării – lucru pe care ni-l dorim cu toții, acesta fiind mesajul nostru către autorități.

Un alt obiectiv al programului a fost **consolidarea potențialului uman și grija pentru cercetători**.

1. Țin să menționez că noi, conducerea academiei am încercat să fim insistenți și convingători, iar Guvernul și conducerea statului – suficient de înțelegători, astfel încât în ultimii doi ani am reușit să majorăm salariul cercetătorilor cu aproximativ 20%, constituind astăzi în mediu 4700 lei, să sporim indemnizațiile de la 300 la 700 pentru doctori în științe și de la 700 până la 1100 lei pentru doctori habilitați. Au crescut și indemnizațiile de membru al Academiei - de la 2000 până la 2500 de lei pentru membri corespondenți și de la 3000 până la 4000 pentru membrii titulari.

2. Pentru a pune în valoare și a **aprecia excelența cercetătorilor** grila de distincții oferite de Academie a fost completată cu o Medalie nouă – Nicolae Milescu Spătaru, iar pentru a înveșnici savanții notorii care au contribuit la dezvoltarea științei naționale, unele premii anuale oferite pentru realizări științifice valoroase au fost personalizate: Grigore Vieru, Boris Melnic, Dumitru Ghițu, Constantin Țîbîrnă, Paul Goma, Constantin Stere, Nicolae Gărbălău, Andrei Andrieș, Maria Bieșu s.a.

3. Și în acești doi ani de activitate am promovat consecvent concursul pentru bursele de excelență, care constituie 2500 și 2000 de lei lunar și de care au beneficiat peste 300 de doctoranzi, precum și Bursele Federației Mondiale a Savanților, care constituie 150 de franci elvețieni lunar de care au beneficiat peste 150 de tinerii cercetători din Republica Moldova în competiție cu tineri cercetători din peste 110 țări.

4. În scopul transformării exodului de tineri talentați - în mobilitate, dar și stimularea cercetătorilor consacrați, cu sprijinul Uniunii Europene, am lansat **trei apeluri noi de proiecte care au menirea de a crea mecanisme de plecare nu doar spre țările europene, dar și din țările europene spre Republica Moldova.**

Primul tip de proiecte, **orientat spre fortificarea relațiilor cu centre europene de excelență**, a oferit posibilități de mobilitate pentru 12 echipe de cercetători din 6 Institute și 6 universități, care în baza de concurs, au obținut proiecte de conectare la infrastructura de cercetare Europeană din domeniul biomedicinii, tehnologiilor informaționale, bioinformaticii, chimiei și geneticii.

Bonusul european, reprezintă al doilea tip de proiecte, în cadrul căruia au fost oferite peste 45 de premii de la 5 până la 20 mii lei pentru fiecare echipă de cercetători moldoveni, care au depus proiecte în apelurile din cadrul Orizont 2020. În jur de 80 granturi de mobilitate au fost acordate pentru participarea la evenimentele de brokeraj, conferințele științifice, ședințele de lucru în cadrul comitetelor de program Orizont 2020. Granturi au fost oferite și pentru **dezvoltarea și consolidarea infrastructurii de cercetare** ale laboratoarelor și centrelor de excelență.

Prin asocierea la programele din Spațiul European de Cercetare, comunitatea științifică contribuie și la integrarea europeană a Republicii Moldova.

Reiterez că în cadrul Programul Cadru 7, pe parcurs de 6 ani savanții din Republica Moldova au depus peste 300 de propuneri de proiecte, dintre care 58 au fost câștigate, absorbind din fondurile europene peste 4 milioane de euro.

Numai în anul 2015 în noul Program European Orizont 2020 au fost depuse peste 130 de propuneri de proiecte, inclusiv 68 din institutele de cercetare, 56 din universități, 27 din IMM-uri, 19 din ONG-uri și 16 din alte organizații. 15 dintre acestea, cu un volum de finanțare în suma de aproape 2 milioane EUR, au fost susținute de către Comisia Europeană. Astfel, aceste rezultate, racordate la numărul populației și numărul de cercetători reprezintă o performanță remarcabilă.

În cadrul Parteneriatului Estic, Republica Moldova este de 2 ori mai activă decât Armenia și Georgia, de 3 ori comparativ cu Belarus, de 4 ori decât Ucraina și de 13 ori comparativ cu Azerbaidjan.

Un obiectiv important în activitatea de zi cu zi au fost - construcțiile capitale și infrastructura.

1. Pentru a crea condițiile de trai anul acesta se va finaliza construcția unui bloc de locuit cu capacitatea de 100 de apartamente și facilități sociale pentru tinerii cercetători.

2. Totodată, a fost aprobat parteneriatul public-privat, între Academia de Științe și compania „Basconslux” pentru construcția a 400 locuințe din str. Sprîncenoaia nr.1 și nr.5. În aceste zile are loc tragerea la sorți a destinatarilor, iar în curând va fi începută construcția complexului locativ academic.

3. Au fost finalizate lucrările de construcție la căminul Universității unde vor fi cazați în condiții moderne 450 de studenți, masteranzi și doctoranzi.

Astfel în ultimii doi ani în pofida condițiilor precare generate de criza economico-financiară și politică, conducerea Academiei de Științe și echipa administrativă a depus eforturi considerabile pentru a susține comunitatea de cercetare și pentru a dezvolta știința, oferind oportunități egale tuturor cercetătorilor din Republica Moldova.

Prin prisma acestor realități în permanență am promovat în toate instanțele decizionale un mesaj important: **Știința este prioritate pentru dezvoltarea țării noastre și aici trebuie să menționez că realizările Dumneavoastră, nivelul performanțelor al Dumneavoastră, al fiecărui colectiv se al științei în ansamblu conferă greutate acestui deziderat.**

Nu voi da nume se realizări concrete... lista ar fi mult prea mare, dar țin să subliniez, cu eforturi comune, împreună cu Dumneavoastră astăzi am reușit să ne consolidăm atât la nivel de capacități umane și intelectuale, relevante prin cei 3222 cercetători și peste 7623 publicații inclusiv 143 brevete de invenții și 324 articole cu factor de impact, puse în evidență și de activitatea celor **27% de tineri, de cota înaltă de cofinanțare și numărul în creștere a proiectelor internaționale câștigate.**

Mizez pe sprijinul Dumneavoastră în continuare, precum și pe conștientizarea în final a importanței și rolului științei de către autorități. Doar în acest context, vom reuși să valorificăm cercetarea alături și în beneficiul societății, având impact în cultură, educație și economie.

Vă mulțumesc.

**Academician Gheorghe Duca,
Președintele Academiei de Științe a Moldovei**